
Vergaderjaar 2020–2021

---

35 650 X

**Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van
Defensie (X) voor het jaar 2020 (wijziging
samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING
Ontvangen 30 november 2020

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Voorstel van wet	5
2.2	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	6
3	Beleidsartikelen	10
3.1	Artikel 1 Inzet	10
3.2	Artikel 2 Koninklijke Marine	12
3.3	Artikel 3 Koninklijke Landmacht	14
3.4	Artikel 4 Koninklijke Luchtmacht	16
3.5	Artikel 5 Koninklijke Marechaussee	18
3.6	Artikel 6 Investerings	20
3.7	Artikel 7 Defensie Materieel Organisatie	23
3.8	Artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando	25
4	Niet-beleidsartikelen	27
4.1	Artikel 9 Algemeen	27
4.2	Artikel 10 Apparaat Kerndepartement	29
4.3	Artikel 11 Geheim	30
4.4	Artikel 12 Nog onverdeeld	31

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2020 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,

A.Th.B. Bijleveld-Schouten

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

In hoofdstuk 2 wordt het voorstel van wet gepresenteerd met daarin de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting. In paragraaf 2.2 worden de belangrijkste begrotingswijzigingen op de begroting van het Ministerie van Defensie gepresenteerd.

Aansluitend wordt in hoofdstuk 3 inzicht gegeven in de begrotingsmutaties op artikelniveau voor de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen. Per artikel is in dit hoofdstuk een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid. De budgettaire gevolgen worden in de tabellen cijfermatig gepresenteerd en in aansluiting op de tabel toegelicht. De mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel worden op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De opgenomen toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien er sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat er verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2 Beleid

Op 15 oktober 2020 presenteerde het ministerie van Defensie de Defensievisie 2035 «Vechten voor een veilige toekomst.» Nu en ook in de toekomst willen we de vrijheid om ons leven te leiden zoals we dat willen. De defensievisie is op 15 oktober naar de Tweede Kamer verstuurd (Kamerstuk [34919, nr. 71](#)). De manieren waarop deze vrijheid wordt bedreigd veranderen continu. Het dreigingsbeeld wordt diverser, complexer en verontrustender. Dit vraagt om veranderingen in onze defensieorganisatie en om een verandering in onze kijk op veiligheid. De visie geeft voor de komende jaren richting aan deze veranderingen.

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2020 van het Ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting met een bedrag van € 31,6 miljoen te verlagen. Voorts wordt voorgesteld het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2020 met € 19,0 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 11.460,0 miljoen en een ontvangstenbudget van € 289,6 miljoen. De begroting voor de in 2020 aan te gane verplichtingen daalt met € 401,3 miljoen tot € 11.451,0 miljoen. De cijfermatige aansluiting op de 1^e suppletoire begroting 2020 is als volgt:

Tabel 2 Uitgaven (in duizend euro)

Stand 1 ^e suppletoire begroting 2020	€ 11.491.673
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2020	€ – 31.629
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2020	€ 11.460.044

Tabel 3 Ontvangsten (in duizend euro)

Stand 1 ^e suppletoire begroting 2020	€ 270.671
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2020	€ 18.975
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2020	€ 289.646

2.2 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 4 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2020 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Artikelnummer	Uitgaven
Vastgestelde begroting 2020		11.035.078
Mutaties 1 ^e suppletoire begroting 2020		456.595
Stand 1^e suppletoire begroting 2020		11.491.673
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1. Interdepartementale budgetoverhevelingen	1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10	- 4.877
2. Bijstellen ontvangsten Bestuursstaf	12	1.800
3. Compensatie Zeeland	1, 6, 8, 10, 11, 12	- 65.900
4. Aanvulling BSB convenant door BUZA	5	9.900
5. Aanpassing uitgavenplafond DMF voor valutaverschillen	6	7.552
6. Bijstellen ontvangsten Marine	2	7.900
7. Vordering op DNB voor beveiligingswerkzaamheden	5	3.790
8. Kasschuif Chroom-6	8, 10	- 17.000
9. Kasschuif Nationaal Fonds Ereschuld	8	- 8.700
10. COVID-19 middelen	1, 6, 8, 12	60.000
11. Bijstellen verkoopopbrengsten materieel a.g.v. realisatieverwachtingen	6	- 12.558
12. Doorwerking bijstellen ontvangsten DMO	7	- 10.000
13. Doorwerking minder ontvangsten declarabele zorg als gevolg van COVID-19	8	- 7.000
14. Incidentele herschikking tussen exploitatie en investeringen	3, 6	-
15. Investeringspakket Caribisch gebied	2	2.000
Overige mutaties		1.464
Stand 2^e suppletoire begroting 2020		11.460.044

Toelichting

- 1. Interdepartementale budgetoverhevelingen**
Vanuit diverse ministeries is budget naar Defensie overgeheveld voor het uitvoeren van activiteiten en vice versa. Zo ontvangt Defensie o.a. budget voor het Breed Offensief Tegen de Ondermijnende Criminaliteit (BOTOC) vanuit het Ministerie van Justitie & Veiligheid (€ 1,6 miljoen). Per saldo daalt de begroting van Defensie, als gevolg van interdepartementale budgetoverhevelingen, met € 4,9 miljoen voor 2020.
- 2. Bijstellen ontvangsten Bestuursstaf**
Dit betreft hogere ontvangsten voor o.a. de MIVD vanwege meer veiligheidsonderzoeken.
- 3. Compensatie Zeeland**
Het betreft de financiële bijdrage van Defensie in 2020 aan het compensatiepakket aan Zeeland voor het niet doorgaan van de verhuizing van de Marinierskazerne. Dit is exclusief de bijdrage van de grond (à € 12,8 miljoen), die door Defensie om niet wordt overgedragen aan Zeeland (zie de bijlage budgettaire tabel bij Kamerstuk [33358](#), nr. 28, Compensatiepakket Zeeland).
- 4. Aanvulling BSB convenant door BUZA**
Met de 1e suppletoire begroting heeft Defensie € 15,3 miljoen ontvangen van Buitenlandse Zaken voor de beveiliging van ambassades door de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten, dit is nu aangevuld met € 9,9 miljoen. De aanvulling van € 9,9 miljoen voor het BSB convenant beveiliging ambassades door BUZA betreft een indexatie van het in 2009 afgesloten convenant beveiliging ambassades. Vanaf 2009 is het convenant financieel niet geherwaardeerd. Met deze aanvulling is het convenant op prijspeil 2018 gebracht.

5. *Aanpassing voor valutaverschillen*
Om de versturende werking van valutashommelingen op de defensiebegroting op te lossen, heeft het kabinet de afspraak gemaakt dat meen tegenvallers als gevolg van valutaontwikkelingen voortaan als niet-plafondrelevante mutaties worden verwerkt. Deze komen daardoor direct ten gunste of ten laste van het EMU-saldo. Hiermee wordt invulling gegeven aan het regeerakkoord waarin is opgenomen dat het kabinet komt met voorstellen voor het vergroten van de voorspelbaarheid en schokbestendigheid van de materieelbegroting.
6. *Bijstellen ontvangsten Marine*
De Marine ontvangt in 2020 een btw teruggave over het jaar 2019.
7. *Vordering op DNB voor beveiligingswerkzaamheden*
Voor de uitvoering van beveiligingswerkzaamheden voor DNB dient de Marechaussee jaarlijks op verzoek van DNB een vordering in.
8. *Kasschuif Chroom-6*
De afhandeling van de claims met betrekking tot de Regeling Uitkering chroom-6 Defensie kost in sommige gevallen meer tijd, waardoor een kasschuif naar latere jaren benodigd is.
9. *Kasschuif Nationaal Fonds Ereschuld*
Op basis van de huidige inzichten verschuift de afhandeling van enkele schadeclaims naar latere jaren. Het budget wordt daarom van 2020 naar latere jaren verschoven.
10. *COVID-19 middelen*
De inzet van Defensiepersoneel en materieel in de coronacrisis heeft geleid tot meerkosten voor Defensie. Hiertoe wordt de begroting van Defensie verhoogd met € 60 miljoen in 2020.
11. *Doorwerking bijstellen verkoopopbrengsten a.g.v. realisatieverwachtingen*
De verkoopopbrengsten worden met € 12,6 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit komt met name door het niet nakomen van betalingsverplichtingen vanuit Jordanië. Dit betreft onder andere de contracten voor geleverde goederen als rupsvoertuigen, terreinvoertuigen en de daarbij behorende reservedelen. Deze ontvangsten zullen in de komende jaren binnenkomen.
12. *Doorwerking bijstellen ontvangsten DMO*
Voor 2020 worden minder ontvangsten verwacht dan begroot. Het betreft onder meer minderontvangsten als gevolg van lagere verkopen van brandstof aan bondgenootschappelijke krijgsmachten, bijvoorbeeld door het niet doorgaan van de bondgenootschappelijke luchtmachtoefening Frisian Flag. Ook als gevolg van een lagere olieprijs zijn deze ontvangsten lager dan begroot.
13. *Doorwerking minder ontvangsten declarabele zorg als gevolg van COVID-19.*
Vanwege COVID-19 heeft de niet spoedeisende dienstverlening aan het militaire personeel grotendeels stilgelegen waardoor de betreffende behandelingen niet gedeclareerd konden worden bij de zorgverzekeraar. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan behandelingen bij de tandheelkundige dienst of het militaire revalidatiecentrum. Als gevolg hiervan worden zowel de ontvangsten als de uitgaven met € 7 miljoen naar beneden bijgesteld.
14. *Incidentele herschikking tussen exploitatie en investeringen*
Met de tweede supplettoire begroting 2019 is incidenteel geld (€ 95 miljoen) vanuit de investeringen in materieel ingezet om extra instandhoudings- en gereedstellingsuitgaven te compenseren. Dit jaar wordt met een incidentele herschikking tussen exploitatie en investeringen € 15 miljoen weer toegevoegd aan de investeringen. Hiermee

wordt het eerste deel van de lening uit 2019 terugbetaald aan de investeringen, de komende jaren zullen ook de resterende bedragen weer worden toegevoegd.

15. *Investeringspakket Caribisch gebied*

Met het ondertekenen van het landspakket door Curaçao en Aruba als onderdeel van het bestuursakkoord met de landen in het Caribisch gebied komt geld beschikbaar waarmee onder meer gewerkt wordt aan de versterking van de rechtstaat. Defensie levert hier ook een bedrage aan en krijgt daarvoor € 2,0 miljoen uitgekeerd waarmee de Curaçaose militie, Arubaanse Militie en het Sociaal vormingstraject verder worden geprofessionaliseerd.

Tabel 5 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2020 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Artikelnummer	Ontvangsten
Vastgestelde begroting 2020		264.617
Mutaties 1° suppletoire begroting 2020		6.054
Stand 1° suppletoire begroting 2020		270.671
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Bijstellen ontvangsten Marine	2	7900
Vordering op DNB voor beveiligingswerkzaamheden	5	3.790
Aflossing en rente lening ABP 2017	10	33.579
Bijstellen verkoopopbrengsten materieel agv realisatieverwachtingen 2020	6	- 12.558
Bijstellen ontvangsten DMO	10	- 10.000
Minder ontvangsten declarabele zorg als gevolg van COVID-19	8	- 7.000
Overige mutaties		3.264
Stand 2° suppletoire begroting 2020		289.646

Toelichting

1. *Bijstellen ontvangsten Marine*
De Marine ontvangt in 2020 een btw teruggave over het jaar 2019.
2. *Vordering op DNB voor beveiligingswerkzaamheden*
Voor de uitvoering van beveiligingswerkzaamheden voor DNB dient de Marechaussee jaarlijks op verzoek van DNB een vordering in.
3. *Aflossing en rente lening ABP 2017*
In het financieringsarrangement van de overgang naar het kapitaaldekkingstelsel (kamerstuk [26 686, nr. 5](#) d.d. 13 juli 2000) was voldoende saldo om de één na laatste lening van de staat aan ABP af te lossen. Het ABP had dit geld, via Defensie, geleend ter dekking van (tijdelijke) dubbele lasten die gemoeid zijn met de overgang van het omslagstelsel voor militaire pensioenen naar het kapitaaldekkingstelsel. De terugbetaling van het ABP wordt vervolgens via Defensie teruggegeven aan het Ministerie van Financiën.
4. *Bijstellen verkoopopbrengsten a.g.v. realisatieverwachtingen*
De verkoopopbrengsten worden met € 12,6 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit komt met name door het niet nakomen van betalingsverplichtingen vanuit Jordanië. Dit betreft onder andere de contracten voor geleverde goederen als rupsvoertuigen, terreinvoertuigen en de daarbij behorende reservedelen. Deze ontvangsten zullen in de komende jaren binnenkomen.
5. *Doorwerking bijstellen ontvangsten DMO*
Voor 2020 worden minder ontvangsten verwacht dan begroot. Het betreft onder meer minderontvangsten als gevolg van lagere verkopen van brandstof aan bondgenootschappelijke krijgsmachten, bijvoorbeeld

door het niet doorgaan van de bondgenootschappelijke luchtmachtoefening Frisian Flag. Ook als gevolg van een lagere olieprijs zijn deze ontvangsten lager dan begroot.

6. *Doorwerking minder ontvangsten declarabele zorg als gevolg van COVID-19.*

Vanwege COVID-19 heeft de niet spoedeisende dienstverlening aan het militaire personeel grotendeels stilgelegen waardoor de betreffende behandelingen niet gedeclareerd konden worden bij de zorgverzekeraar. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan behandelingen bij de tandheelkundige dienst of het militaire revalidatiecentrum. Als gevolg hiervan worden zowel de ontvangsten als de uitgaven met € 7 miljoen naar beneden bijgesteld.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1 Inzet

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Inzet (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	171.298	188.940	- 18.871	2.265	172.334
Uitgaven	195.247	212.889	- 18.871	6.065	200.083
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	15%	29%			65%
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Crisisbeheersingsoperaties	187.882	204.374	- 37.000		167.374
Financiering nationale inzet krijgsmacht	3.252	3.252	18.057		21.309
Overige inzet	4.113	5.263	72	6.065	11.400
Ontvangsten	2.907	2.907		- 535	2.372
Crisisbeheersingsoperaties	1.407	1.407			1.407
Overige inzet	1.500	1.500		- 535	965

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Opdrachten

Het Budget Internationale Veiligheid (BIV) daalt per saldo met € 37,0 miljoen. Door de COVID-19 pandemie is dit jaar een groot aantal uitzendingen gereduceerd in tijd en/of capaciteit, waardoor er dit jaar incidenteel meer ruimte is ontstaan in het budget. Deze incidentele ruimte is ingezet voor de financiële bijdrage van Defensie aan het compensatiepakket aan Zeeland voor het niet doorgaan van de verhuizing van de Marinierskazerne (€25,0 miljoen). Daarnaast wordt € 15,0 miljoen uit het BIV overgeboekt naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken ten behoeve van het versterken van de beveiliging van de hoog risico posten. Ten slotte is er door het Kabinet € 3,0 miljoen beschikbaar gesteld voor de inzet van militaire data-capaciteit ODA-landen in Afrika ten behoeve van het bestrijden van de COVID-19 pandemie.

Het budget Financiering Nationale Inzet Krijgsmacht (FNİK) is per saldo gestegen met € 18,1 miljoen (als onderdeel van de door het Kabinet beschikbaar gestelde € 60 miljoen). De toename komt door de inzet van Defensie in de strijd tegen het COVID-19 virus. Dit geld is onder meer gebruikt voor het beschikbaar stellen van medisch geschoold personeel, medische apparatuur en logistieke ondersteuning aan diverse zorginstellingen in heel Nederland. Ook is dit geld gebruikt door de Zr.Ms Karel Doorman, met daarbij horend medisch personeel en helikopter-capaciteit, in te zetten ter ondersteuning van het Caribisch gebied.

Ten slotte is ook het budget van Overige inzet met € 6,1 miljoen toegenomen. Dit budget is voornamelijk verhoogd om vanuit Nederland ondersteuning te verlenen aan de landen van het Koninkrijk in het Caribisch gebied ten tijde van verhoogde stromen vluchtelingen richting deze landen.

3.2 Artikel 2 Koninklijke Marine

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Koninklijke Marine (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2°suppletoire begroting	
Verplichtingen	925.904	947.105	33.707	16.289	997.101
Uitgaven	925.904	947.105	33.707	7.289	988.101
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>77%</i>	<i>91%</i>			<i>101%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Gereedstelling	31.479	34.375	552	- 1.653	33.274
Instandhouding materieel	164.527	171.044	12.575	9.500	193.119
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	666.220	675.194	20.242	- 8.462	686.974
Externe inhuur	770	11.566	654	74	12.294
Overige personele exploitatie	34.304	35.177	739	4.855	40.771
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur	392	377	- 43	3.674	4008
Instandhouding IT	1.364	1.364	24	173	1.561
Overige materiele exploitatie	26.848	18.008	- 1.036	- 872	16.100
Ontvangsten	20.396	20.396	7.900	317	28.613

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget stijgt per saldo met € 50,0 miljoen. Dit is € 9,0 miljoen meer dan het uitgavenbudget. Dit wordt onder meer veroorzaakt door aangegane verplichtingen voor de vervanging van de elektrische voortstuwing (batterijen) van de onderzeeboten. Deze zijn benodigd om stil onder water te kunnen varen. Daarnaast betreft dit verplichtingen ten aanzien van opleidingen die worden uitbesteed. Er kan vanuit worden gegaan dat deze verplichtingen niet meer tot uitgaven komen in 2020.

Uitgaven

Opdrachten

Het budget voor opdrachten neemt per saldo toe met € 21,1 miljoen. Dit betreft voornamelijk hogere uitgaven voor instandhouding materieel. Meer dan de helft van dit bedrag is opgebouwd uit een verhoging van het uitgavenbudget als gevolg van de doorwerking van hogere btw ontvangsten ter waarde van € 7,9 miljoen uit het jaar 2019 en een bijstelling (€ 8,5 miljoen) van het budget middels diverse herschikkingen. Zo stond een bedrag gereserveerd van € 4,4 miljoen voor de toelagen vrije tijd. Omdat de regelgeving rondom de uitbetaling van gewerkte uren op o.a. zon- en

feestdagen is gewijzigd is nog niet goed te voorspellen wat het effect hiervan is op de uit te betalen toelagen die hiermee samenhangen. Hierdoor wordt dit geldbedrag nu beschikbaar gesteld om de tekorten op instandhouding deels op te lossen.

Personele uitgaven

Het budget voor personele uitgaven neemt per saldo met € 17,9 miljoen toe. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord, die vooral bestaan uit de salarisverhoging per 1 juli 2020 en de verhoging van de eindejaarsuitkering (€ 18,4 miljoen).

Ontvangsten

De Marine ontvangt in 2020 een btw teruggave van € 7,9 miljoen over het jaar 2019.

3.3 Artikel 3 Koninklijke Landmacht

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Koninklijke Landmacht (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.520.832	1.539.354	45.426	- 11.485	1.573.295
Uitgaven	1.520.832	1.539.354	45.426	- 11.485	1.573.295
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>80%</i>	<i>95%</i>			<i>104%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Gereedstelling	74.297	57.192	1.302	- 12.209	46.285
Instandhouding materieel	198.144	242.177	5.857	31.000	279.034
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	1.171.766	1.126.189	37.682	- 3.433	1.160.438
Externe inhuur	2.926	14.337	- 536	- 431	13.370
Overige personele exploitatie	54.204	68.935	1.138	- 19.595	50.478
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur	1.374	973	- 186		787
Overige materiele exploitatie	18.121	29.551	169	- 6.817	22.903
Ontvangsten	10.375	10.375			10.375

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Opdrachten

Het budget voor gereedstelling is per saldo met € 10,9 miljoen afgenomen. Dit wordt met name veroorzaakt door een herschikking (€ 10,7 miljoen) van gereedstelling naar instandhouding materieel. Door COVID-19 vinden minder oefeningen plaats en dit leidt tot minder uitgaven op (onder andere) gereedstelling.

Daarentegen is het budget voor instandhouding materieel per saldo met € 36,9 miljoen toegenomen. Deze bijstelling naar boven wordt met name veroorzaakt door een herschikking (€ 31 miljoen) vanuit gereedstelling, personele exploitatie en materiele exploitatie naar instandhouding materieel. Het naar boven bijstellen van instandhouding materieel heeft betrekking op onderhoud dat altijd al op de planning stond, maar vanwege capaciteitsgebrek in het verleden niet is uitgevoerd. In eerste instantie werd verwacht dat de realisatie van instandhouding materieel als gevolg van COVID-19 zou achterblijven. Dit is tot nu toe nog niet het geval geweest. Sterker nog, leveranciers bieden eerder hun diensten aan en factureren ook sneller tijdens de COVID-19 periode omdat Defensie een stabiele partner is.

Personele uitgaven

Per saldo is het budget voor eigen personeel met € 34,2 miljoen toegenomen. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord, die vooral bestaan uit de salarisverhoging per 1 juli 2020 (€ 16,8 miljoen) en de verhoging van de eindejaarsuitkering (€ 17,2 miljoen).

Daarentegen is het budget voor overige personele exploitatie afgenomen met € 18,5 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door een herschikking (€ 14,6 miljoen) van personele exploitatie naar instandhouding materieel, omdat als gevolg van COVID-19 het reiskosten- en opleidingsbudget naar beneden is bijgesteld. Er worden minder dienstreizen gemaakt en opleidingen gerealiseerd.

Tot slot is in 2019 met de tweede suppletoire begroting incidenteel geld vanuit de investeringen in materieel ingezet om extra instandhoudings- en gereedstellingsuitgaven te compenseren. Voor de Koninklijke Landmacht ging dit om € 15 miljoen. Met een incidentele herschikking tussen exploitatie en investeringen zijn deze middelen weer toegevoegd aan de investeringen.

3.4 Artikel 4 Koninklijke Luchtmacht

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Koninklijke Luchtmacht (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	847.316	867.894	26.547	26.013	920.454
Uitgaven	847.316	867.894	26.547	26.013	920.454
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>83%</i>	<i>96%</i>			<i>107%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Gereedstelling	18.618	24.803	- 4.117		20.686
Instandhouding materieel	243.523	223.389	14.917	21.753	260.059
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	473.101	501.174	4.630	4.514	510.318
Externe inhuur			9.547		9.547
Overige personele exploitatie	90.797	94.937	217	- 4.673	90.481
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur	355	355	6	1.500	1861
Instandhouding IT	4.906	4.300	873	1.804	6.977
Overige materiele exploitatie	16.016	18.936	474	1.115	20.525
Ontvangsten	12.032	12.032			12.032

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Opdrachten

Het budget voor de instandhouding van het materieel stijgt met € 36,7 miljoen. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard door de volgende budgetmutaties. Ten eerste is vanuit de investeringen € 17 miljoen overgeheveld voor de instandhouding van de F-35 en de vervanging van de mini UAV (Unmanned Aerial Vehicle). Daarnaast is € 5,3 miljoen vanuit DMO bijgedragen aan de instandhouding van de F-35 en Patriot Missiles en is € 4,3 miljoen aan prijsbijstelling aan het betreffende budget toegevoegd. Ten slotte is de luchtmacht vanuit artikel 12 Nog Onverdeeld gecompenseerd voor de kosten van de berging van de verongelukte NH-90 (€ 4 miljoen).

Personele uitgaven

Het budget voor personele uitgaven neemt per saldo toe met € 14,2 miljoen. Het budget voor eigen personeel stijgt per saldo met € 9,1 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard door hogere uitgaven als gevolg van het arbeidsovereenkomstenakkoord, die vooral bestaan uit de salarisverhoging per 1 juli 2020 en de verhoging van de eindejaarsuitkering (€ 13,5 miljoen). Daarnaast vindt er een overheveling plaats van budget naar externe inhuur (€ 9,5 miljoen).

Ook is € 4,5 miljoen toegevoegd aan het budget voor eigen personeel als gevolg van overdrachten vanuit andere Defensieonderdelen voor bijvoorbeeld de verlenging van de «Proeftuin alternatieve aanstellingsvormen» op Volkel. Het budget voor externe inhuur stijgt met € 9,5 miljoen. Extern personeel wordt betaald uit de ondervulling van het eigen personeel. Met deze uitgave wordt gedurende het jaar al rekening gehouden.

3.5 Artikel 5 Koninklijke Marechaussee

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2°suppletoire begroting	
Verplichtingen	436.668	464.060	27.780	- 8.774	483.066
Uitgaven	436.668	464.060	27.780	- 8.774	483.066
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>75%</i>	<i>102%</i>			<i>99%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Gereedstelling	6.724	7.124	118	- 3.142	4.100
Instandhouding materieel				500	500
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	393.985	421.602	24.015	- 8.630	436.987
Externe inhuur			1.729	2.791	4520
Overige personele exploitatie	18.475	18.262	920	2.126	21.308
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur				400	400
Overige materiele exploitatie	17.484	17.072	998	- 2.819	15.251
Ontvangsten	4.576	4.576	3.790		8.366

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Personele uitgaven

Het budget voor salarissen eigen personeel stijgt met € 15,4 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord, die vooral bestaan uit de salarisverhoging per 1 juli (€ 5,6 miljoen) en de verhoging van de eindejaarsuitkering (€ 5,7 miljoen). Daarnaast is de maatregel om het salaris van een groep militairen tijdelijk te verhogen (de Tijdelijke Toelage Loontabel) verlengd van 1 juli 2020 tot 1 april 2021. De uitdeling voor 2020 betreft € 2,6 miljoen. Het budget van de Marechaussee is daarnaast verhoogd met budgettaire toevoegingen vanuit andere departementen en externe instanties. Dit betreft onder andere de indexatie van het convenant beveiliging ambassades vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken (€ 2,8 miljoen), de ontvangst van incidenteel budget tegen het Breed Offensief Tegen de Ondernemende Criminaliteit (BOTOC) vanuit het Ministerie van Justitie & Veiligheid (€ 1,6 miljoen) en voor de bewaking van De Nederlandsche Bank (€ 2,0 miljoen). Voor de Defensie Bewaking- en Beveiliging Organisatie (DBBO) is budget overgeheveld naar DOSCO (€ 2,4 miljoen). Daarnaast is het budget voor externe inhuur met € 3,6 miljoen opgehoogd voor onder andere diensten van de Dienst Justitiële Inrichting (DJI) en adaptief aan de grens (AADG).

Ontvangsten

Het budget voor ontvangsten stijgt per saldo met € 3,8 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door ontvangsten als gevolg van de bewaking van De Nederlandsche Bank (€ 3,8 miljoen), conform de gemaakte afspraken.

3.6 Artikel 6 Investerings

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 Investerings (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	3.255.860	3.413.019	- 186.336	- 263.040	2.963.643
Opdrachten					
Investerings materieel	2.621.457	2.636.292	- 190.285	- 116.980	2.329.027
Investerings infrastructuur	248.006	257.027	8.650	10.500	276.177
Investerings IT	316.394	439.785	- 11.324	- 148.739	279.722
Begrotingsreserve			7.552	- 7.552	
Bekostiging	37.311	44.445	229	- 269	44.405
Bijdrage aan internationale organisaties⁰	32.692	35.470	- 1.158		34.312
Uitgaven	2.864.661	3.021.820	- 70.186	2.190	2.953.824
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>75%</i>	<i>102%</i>			<i>118%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Investerings materieel	2.191.803	2.206.638	- 72.783	146.898	2.280.753
Investerings infrastructuur	286.461	295.482	9.250	9.900	314.632
Investerings IT	316.394	439.785	- 13.276	- 146.787	279.722
Begrotingsreserve			7.552	- 7.552	
Reserve valutaschommelingen			7.552	- 7.552	
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties					
Investerings infrastructuur NAVO	32.692	35.470	- 1.158		34.312
Bekostiging					
Bijdrage grote onderzoeksfaciliteiten	2.400	10.423	- 6.190	417	4.650
Technologieontwikkeling	26.511	25.622	1.978		27.600
Kennisgebruik	3.400	3.400	2.586	- 512	5.474
Kort-cyclische innovatie	5.000	5.000	1.855	- 174	6.681
Ontvangsten	75.228	75.228	682	- 12.558	63.352
Verkoopopbrengsten strategisch materieel	34.958	47.658		- 12.558	35.100
Overige ontvangsten materieel	30.700	18.000	1.000		19.000
Verkoopopbrengsten strategisch infrastructuur	5.050	5.050			5.050
Overige ontvangsten infrastructuur	1.220	1.220			1.220
Ontvangsten internationale organisaties	3.300	3.300	- 318		2.982

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Verplichtingen

De verplichtingen zijn per saldo met € 449 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit heeft deels te maken met de doorwerking op het uitgavenbudget (zie onderstaande toelichting op het uitgavenbudget (- € 71,6 miljoen)).

Daarnaast is het bijstellen van de verplichtingen het gevolg van het doorschuiven van de projecten in voorbereiding die nog niet tot uitvoering zijn gekomen (€ - 176 miljoen). Het gaat hier onder andere om de projecten mijnenbestrijdingscapaciteit, optronicaprojecten, C-130 *joint design*, SMART-L radar en *Multi Role Tanker Transport* vliegtuigen (MRTT). Tot slot zijn er projecten in uitvoering die voor dit jaar naar beneden zijn bijgesteld. Het gaat hier met name om het project Defensie Operationeel Kleding-systeem (DOKS) (- € 140 miljoen). De verplichtingen voor deze projecten zullen dit jaar niet meer worden aangegaan, maar schuiven naar verwachting door naar 2021.

Uitgaven

Het uitgavenbudget is per saldo met € 68,0 miljoen naar beneden bijgesteld.

Opdrachten

Het budget voor investeringen in materieel stijgt per saldo met € 74,1 miljoen. Aan deze uiteindelijke budgetstijging liggen vele mutaties ten grondslag. Zo is vanuit investeringen in materieel € 135 miljoen overgeheveld naar instandhouding infrastructuur (artikel 8 DOSCO). Dit betreft extra vastgoeduitgaven voor de achterstand in het onderhoud op de Defensielocaties. Daarentegen is het materieelbudget verhoogd met € 144,7 miljoen door eenerschikking vanuit investeringen IT omdat de realisatie van de materieelinvesteringen sneller loopt dan verwacht. Deze mutatie wordt in 2021 weer gespiegeld, waardoor de middelen volgend jaar terugvloeien naar IT investeringen. Overige mutaties die leiden tot het naar boven bijstellen van het budget betreffen onder andere het uitkeren van de prijsbijstelling (€ 36,3 miljoen), de valutacompensatie vanuit het generaal beeld (€ 7,6 miljoen) en de noodvoorraad persoonlijke beschermingsmiddelen (€ 15 miljoen).

Tot slot is in 2019 met de tweede suppletoire begroting incidenteel geld vanuit de investeringen in materieel ingezet om extra instandhoudings- en gereedstellingsuitgaven te compenseren. Voor de Koninklijke Landmacht ging dit om € 15 miljoen. Met een incidentele herschikking vanuit de exploitatie (art. 3 Koninklijke Landmacht) zijn deze middelen weer toegevoegd aan de investeringen in materieel.

Het budget voor investeringen in infrastructuur stijgt met € 19,1 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van de financiële bijdrage van Defensie aan Zeeland voor het niet doorgaan van de verhuizing van de Marinierskazerne (€ 20,9 miljoen) en loon- en prijsbijstelling (€ 4,8 miljoen). Daarnaast zijn er enkele overige mutaties (-€ 11,1 miljoen) onder andere bestaande uit een overheveling naar DOSCO voor de instandhouding van no-regret locaties (locaties die oorspronkelijk gesloten zouden worden en na besluitvorming alsnog open blijven), een overheveling naar het budget voor investeringen in IT voor het aanleggen van glasvezel en eenerschikking tussen het budget voor investeringen in materieel naar het budget voor investeringen in infrastructuur voor het project MRTT (Multi Role Tanker Transport).

Het budget voor investeringen IT is per saldo met € 160,1 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit komt met name door eenerschikking van € 144,7 miljoen van investeringen IT naar investeringen materieel. Hierdoor is ruimte gecreëerd om in de laatste maanden van het jaar een realisatieversnelling van de materieel investeringen op te kunnen vangen. Deze herschikking komt zowel vanuit projecten in voorbereiding (€ 63 miljoen) als nog niet gedane uitgaven bij projecten in uitvoering (€ 82 miljoen). Deze mutatie wordt in 2021 weer gespiegeld, waardoor de middelen volgend jaar

terugvloeien naar IT. Daarnaast is het IT budget opgehoogd door het uitkeren van de prijsbijstelling (€ 5,2 miljoen) en een herschikking van investeringen in materieel naar investeringen in IT (€ 6,9 miljoen).

Ontvangsten

Het ontvangstenbudget is per saldo met € 11,9 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit komt met name door het niet nakomen van betalingsverplichtingen vanuit Jordanië. Dit betreft onder andere de contracten voor geleverde goederen als rupsvoertuigen, terreinvoertuigen en de daarbij behorende reservedelen. Deze ontvangsten zullen in de komende jaren binnenkomen.

3.7 Artikel 7 Defensie Materieel Organisatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.013.939	1.049.235	29.931	28.215	1.107.381
Uitgaven	1.020.608	1.055.904	29.931	21.546	1.107.381
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>71%</i>	<i>89%</i>			<i>108%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Gereedstelling	141.085	105.743	2.122	- 7.859	100.006
Instandhouding materieel	240.616	294.716	- 1.877	- 19.766	273.073
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	342.863	346.787	13.828	10.325	370.940
Externe inhuur	34.334	47.024	4.431	686	52.141
Overige personele exploitatie	17.032	17.132	1.147	- 3.132	15.147
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur	231		114		114
Instandhouding IT	230.825	230.980	10.380	43.842	285.202
Overige materiële exploitatie	13.622	13.522	- 214	- 2.550	10.758
Ontvangsten	50.074	50.074		- 10.000	40.074

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Opdrachten

Het budget voor de instandhouding materieel is met de 1^e suppletoire begroting met € 54,1 miljoen verhoogd, waarvan € 40,0 miljoen voor munitie voor opleiding en training. Dit was onder meer nodig omdat de munitieprijzen harder stijgen dan voorzien. Daarnaast is Defensie nog bezig met het inlopen van opgebouwde tekorten uit het verleden. In het najaar is gebleken dat de realisatie door de huidige COVID-19 crisis achterblijft, omdat de leveringen vanuit de al aangegane verplichtingen voor munitie vertragen door productieproblemen bij buitenlandse fabrikanten waardoor facturen ook later betaald worden. Daarom wordt het budget voor munitie per saldo met € 21,6 verlaagd.

Personele uitgaven

De uitgaven voor eigen personeel komen € 24,1 miljoen hoger uit. Ongeveer de helft wordt verklaard uit hogere salarisuitgaven als gevolg van het nieuwe arbeidsvoorwaardenakkoord, de andere helft als gevolg van een hogere vulling van de organisatie dan verwacht door een veranderende arbeidsmarkt.

Materiële uitgaven

Het budget voor de instandhouding IT in 2020 is bij het huidige service-niveau mede als gevolg van forse prijsstijgingen en toegenomen verbruik te laag. Gezien het gedurende de huidige Coronacrisis toegenomen belang van de IT voor de bedrijfsvoering van Defensie is er in 2020 niet op het serviceniveau bezuinigd en zijn de prijsstijgingen en het te lage budget opgevangen met een extra toewijzing van € 54,2 miljoen, waarvan € 20 miljoen uit vrijval van kasuitgaven in 2020 vanwege vertraagde munitie uitgaven en ruim € 30 miljoen uit diverse andere interne herschikkingen (o.a. vanuit artikel 10 Apparaat Kerndepartement).

Ontvangsten

Voor 2020 worden minder ontvangsten verwacht dan begroot. Het betreft onder meer minderontvangsten als gevolg van lagere verkopen van brandstof aan bondgenootschappelijke krijgsmachten, bijvoorbeeld door het niet doorgaan van de bondgenootschappelijke luchtmachtoefening Frisian Flag. Ook als gevolg van een lagere olieprijs zijn deze ontvangsten lager dan begroot.

3.8 Artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2°suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.335.147	1.375.318	158.983	3.716	1.538.017
Uitgaven	1.335.147	1.375.318	163.322	- 623	1.538.017
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>53%</i>	<i>115%</i>			<i>98%</i>
Programmauitgaven					
Opdrachten					
Instandhouding materieel			8.800		8.800
Inkomensoverdrachten					
Nationaal Fonds Ereschuld		39.465	10.757		50.222
Reservering Schadevergoedingen Chrom 6 Defensie	37.465	22.500	- 22.300		200
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	593.251	606.805	- 4.615	4.397	606.587
Externe inhuur	3.178	4.492	22.331	2.226	29.049
Overige personele exploitatie	137.209	148.189	3.882	- 11.737	140.334
Attaches	12.492	13.035			13.035
Materiële uitgaven					
Instandhouding infrastructuur	254.536	266.839	143.437	8.621	418.897
Overige materiële exploitatie	287.796	264.773	1.030	- 4.130	261.673
Attaches	9.220	9.220			9.220
Ontvangsten	81.355	87.355		- 7000	80.355

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Personele uitgaven

Het budget eigen personeel wordt als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord verhoogd. Dit bestaat vooral uit de salarisverhoging per 1 juli (€ 8,7 miljoen) en de verhoging van de eindejaarsuitkering (€ 9,8 miljoen). Daarnaast vindt er een herschikking plaats van het budget voor eigen personeel naar het budget voor externe inhuur (€ 22,1 miljoen).

Het budget voor externe inhuur stijgt met € 24,6 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een herschikking binnen het budget voor personele uitgaven naar het budget voor externe inhuur (€ 22,1 miljoen). De externe inhuur wordt gefinancierd vanuit de vrijval door vacatures binnen de formatie.

Materiële uitgaven

Het budget voor materiële uitgaven stijgt per saldo met € 149 miljoen. Dit wordt onder andere verklaard door een kasschuif vanuit de investeringen naar de instandhouding van het vastgoed (€ 135 miljoen). Dit betreft extra vastgoeduitgaven voor de achterstand in het onderhoud op de Defensielocaties.

4 Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 9 Algemeen

Tabel 14 Artikel 9 Algemeen (Bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	159.397	161.336	- 8.354	2.318	155.300
Uitgaven	159.397	161.336	- 5.663	- 373	155.300
Programmauitgaven					
Subsidies(regelingen)					
Subsidies	30.329	32.086	5.847	2.100	40.033
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken					
Kennisopbouw TNO via EZ	42.183	42.865	739	- 174	43.430
Kennisopbouw NLR via EZ	517	524	9		533
Kennisopbouw MARIN via EZ	1.500	1.700	26	174	1.900
Overige Bijdragen	11.149	306	5		311
Opdrachten					
Opdrachten beleid	4.019	8.571	- 972	- 1.573	6.026
opdrachten milieu beleid	2.000	1.900	33	- 820	1.113
overige opdrachten	5.371	411	1.160		1.571
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties					
Bijdrage aan de NAVO	43.571	48.014	- 658	571	47.927
Bijdrage aan internationale samenwerking	4.579	4.680	658	- 80	5.258
Overige bijdragen			571	- 571	
Bekostiging					
Bekostiging diverse instellingen	3.579	3.279	233		3.512
Inkomensoverdrachten					
Reservering Regeling Uitkering Chroom 6 Defensie	10.600	17.000	- 13.314		3.686
Ontvangsten		825			825

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Subsidies

Het budget voor subsidies is met € 7,9 miljoen euro toegenomen. Door de coronacrisis zijn de Invictus Games 2020 afgelast en doorgeschoven naar 2021. Hiervoor is een subsidie van € 4 miljoen euro beschikbaar gesteld. Daarnaast is voor het veteraneninstituut en de governance veteranenzorg een subsidie van € 3,7 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Opdrachten

Het budget voor opdrachten is met € 2,5 miljoen euro afgenomen. Dit komt met name door het uitdelen van de centraal gestalde gelden bij de Bestuursstaf aan Defensieonderdelen in het kader van het Humanresource model. Daarnaast is € 1 miljoen euro overgeheveld aan het ministerie van Buitenlandse Zaken ten behoeve van het project Progress.

Regeling Uitkering Chroom 6 Defensie

De bestedingen voor de regeling Uitkering Chroom 6 zijn in de tijd naar achteren geschoven. Daarom is het budget met behulp van een kasschuif van € 13,5 miljoen euro beschikbaar in latere jaren.

4.2 Artikel 10 Apparaat Kerndepartement

Tabel 15 Artikel 10 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (Bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.635.828	1.538.595	7.055	- 17.312	1.528.338
Uitgaven	1.635.828	1.538.595	7.782	- 18.039	1.528.338
Apparaatsuitgaven					
Personele uitgaven					
Eigen personeel	234.676	233.793	3.032	- 3.427	233.398
Externe Inhuur	3.143	11.707	250	- 2.938	9.019
Overige personele exploitatie	11.215	13.252	330	- 2.062	11.520
Uitkeringen (pensioenen en wachtgeld)	1.356.478	1.248.634	11.902	- 3.855	1.256.681
Materiële uitgaven					
Overige materiele exploitatie	30.316	31.209	- 7.732	- 5.757	17.720
Ontvangsten	7.674	6.903	1.800	34.579	43.282

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Materiële uitgaven

Het budget op materiële uitgaven is met € 13,5 miljoen afgenomen. Dit komt voornamelijk door de toevoeging aan het budget van subsidies op artikel 9 van € 4 miljoen, een budgetoverheveling ten behoeve van defensiebrede knelpunten van € 4 miljoen en € 1,5 miljoen als onderdeel van de € 65,9 miljoen defensiebrede bijdrage ter compensatie voor Zeeland.

Ontvangsten

De ontvangsten stijgen per saldo met € 33,6 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwerking van het financieringsarrangement ABP ten behoeve van de overgang naar kapitaaldekking van de pensioenuitkeringen. In het financieringsarrangement van de overgang naar het kapitaaldekkingssstelsel (kamerstuk [26 686](#), nr. 5 d.d. 13 juli 2000) was voldoende saldo om de één na laatste lening van de staat aan ABP af te lossen. Het ABP had dit geld, via Defensie, geleend ter dekking van (tijdelijke) dubbele lasten die gemoeid zijn met de overgang van het omslagstelsel voor militaire pensioenen naar het kapitaaldekkingssstelsel. De terugbetaling van het ABP wordt vervolgens via Defensie teruggegeven aan het Ministerie van Financiën.

4.3 Artikel 11 Geheim

Tabel 16 Artikel 11 Geheim (Bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	9.895	16.012	- 1.327	- 2.500	12.185
Uitgaven	9.895	16.012	- 1.327	- 2.500	12.185
Geheim	9.895	16.012	- 1.327	- 2.500	12.185

4.4 Artikel 12 Nog onverdeeld

Tabel 17 Artikel 12 Nog onderdeel (Bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	83.575	291.386	- 250.064	- 41.322	
Uitgaven	83.575	291.386	- 250.064	- 41.322	
Loonbijstelling					
Prijsbijstelling					
Nog overdeeld	83.575	291.386	- 250.064	- 41.322	

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Uitgaven

Het budget is afgenomen met € 291,4 miljoen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de overheveling van budget naar de Defensieonderdelen om de afsparingen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord uit te voeren en uit te betalen aan het personeel. Het betreft de uitdeling van de verhoging van de eindejaarsuitkering met € 71,0 miljoen, de salarisverhoging per 1 juli met € 69,3 miljoen en de eenmalige uitkering in augustus 2020 met € 1,9 miljoen. Daarnaast is de maatregel om het salaris van een groep militairen tijdelijk te verhogen (de Tijdelijke Toelage Loongebouw) verlengd van 1 juli 2020 tot 1 april 2021. De uitdeling voor het jaar 2020 betreft € 16,0 miljoen.

Daarnaast daalt het budget met € 91,4 miljoen als gevolg van het toewijzen van de prijsbijstelling tranche 2020 aan de betreffende artikelen. Ook daalt het budget op Nog onverdeeld met € 25,0 miljoen als gevolg van het compensatiepakket aan Zeeland voor het niet doorgaan van de verhuizing van de Marinierskazerne.